

RUCH BIBLIJNY W POLSCE.

Wojna, która przyniosła olbrzymie straty nauce polskiej, nie oszczędziła i teologów, wśród których najwięcej zginęło biblistów. Straciliśmy X. J. Archutowskiego, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego; X. W. Michalskiego, prof. Starego Testamentu, X. Stawarczyka, prof. filologii biblijnej, X. Rostańca, prof. Nowego Testamentu i Archeologii Biblijnej, z Uniwersytetu Warszawskiego; X. Pawłowskiego, prof. Pisma św. w Seminarium Duchownym w Kielcach, X. Radkowskiego, prof. bibliistyki w Seminarium Warszawskim, O. Smorońskiego, prof. Pisma św. w Zakładzie OO. Redemptorystów, O. A. Pica O. P., doc. Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, X. Mazerckiego, Salezjanina, asystenta U. J. i X. Golbę, b. docenta U. J., znakomitego znawcę języków biblijnych. X. J. Archutowski, jeden z pierwszych pionierów ruchu biblijnego, miał przygotowane do druku kilka prac, m. in. komentarz do księgi Izajasza, lecz niestety, po przeniesieniu się w r. 1944 do Warszawy, zginął podczas powstania, a wraz z nim jego rękopisy. Również pod gruzami stolicy przepadł w manuskrypcie przez wiele lat opracowywany „Wstęp” do Pisma św. X. W. Michalskiego. Przedwczesna śmierć w obozie oświęcimskim nie pozwoliła O. Smorońskiemu, autorowi wartościowych publikacji biblijnych, założycielowi i redaktorowi czasopisma „Homo Dei”, dokończyć dzieła o historii Izraela, które przygotował jako podręcznik dla studentów teologii.

Jakkolwiek polska bibliistyka poniosła dotkliwie straty i działalność jej była zahamowana w latach okupacji, ruch biblijny nie przestał się rozwijać, czego dowodem są ostatnio wydane prace, liczne artykuły naukowe i popularne, a nadto spora liczba odczytów, wygłoszonych z tejże dziedziny.

Ks. Gryglewicz w połowie 1947 r. wydał w Katowicach nowe tłumaczenie Ewangelii św. i Dziejów Apostolskich z języka greckiego. Na 50-lecie pracy i działalności wydawniczej Księgarni św. Wojciecha wyszedł Nowy Testament w przekładzie (z Wulgaty) X. Eugeniusza Dąbrowskiego. Tegóż autora ukazała się pierwsza w języku polskim monografia o św. Pawle p. t. „Dzieje Pawła z Tarsu” (Warszawa 1947), a rok wcześniej tłumaczenie encykliki „Divino afflante Spiritu”.

Z zakresu Starego Testamentu wyszła rozprawa X. Czesława Jakubca p. t. „Z problematyki Księgi Genesis, Początki Izraela (Warszawskie Studia Teologiczne nr 21, 1947), w której autor daje nam przegląd teorii, związanych z zagadnieniem historyczności księgi Genesis. O. Karmelici Bosi wydali „Officium Parvum Beatae Mariae Virginis” z tłumaczeniem psalmów, hymnów i innych tekstów biblijnych w opracowaniu X. A. Klawka, profesora U. J. Officium ukazało się w dwóch wydaniach, jedno z tekstem polskim, a drugie z tekstem łacińsko-polskim (Kraków 1947). Tenże autor oddał do druku w księgarni św. Jacka w Katowicach Officium Parvum B. M. Virginis z psalmami, tłumaczonymi według nowego Psalterza. Przekładu całego nowego Psalterza dokonali i wydali O. Wójcik, Redemptorysta (Wrocław 1947) i X. dr Mirek (Kraków 1947).

Dzięki Wydawnictwu Mariackiemu w Krakowie ukazały się: „Homilie św. Bazylego” i „św. Jana Złotoustego”, opracowane i tłumaczone przez profesora U. J. H. Sinkę. Nakładem tego samego Wydawnictwa wyszła książka

X. St. Ufniańskiego p. t. „Międzynarodowe Stowarzyszenie Badaczy Pisma świętego”, która ze względu na obecne nasilenie działalności „Świadców Jehowy” zasługuje na szczególne uwzględnienie. — X. W. Pyszkowski wydał broszurę p. t. „Święty Całun jako fenomen naukowy, historyczny i religijny”, w której niestety nie wyzyskał najnowszej literatury. W Wydawnictwie XX. Jezuitów w Warszawie ukazała się większa praca X. Rosiaka T. J. „Syn Człowieczy”, której autor unikając balastu naukowego, odtworzył postać Chrystusa na podstawie rysów rozprószonych w Ewangeliach św., oraz cenna książka X. Rostworowskiego T. J. p. t. „Obrazki z życia Zbawiciela” (1947 wyd. 5). — Wśród popularnych wydawnictw zasługują na wspomnienie praca O. Woronieckiego O. P. „Macierzyńskie Serce Marii”, Rozważania o Jej pośrednictwie na tle Ewangelii i Dzieł Apostolskich. (Księgarnia św. Wojciecha 1946) oraz Rozmyślenia ewangeliczne dla młodzieży żeńskiej p. t.: „Dał im moc”, napisane przez Felicję Żurowską (wyd. II. Księgarnia Krakowska 1947).

Dla naszych rodaków, przebywających na obczyźnie jeszcze w czasie działań wojennych ukazały się w Rzymie i w Jerozolimie polskie wydania Ewangelii św. Na polecenie Ojca św. Piusa XII wydano w Stolicy chrześcijaństwa Ewangelię wraz z Dziejami Apostolskimi, jako przedruk przedwojennego wydania XX. Jezuitów, przeznaczoną głównie dla żołnierzy polskich i naszych wychodźców we Włoszech. W Jerozolimie zaś wyszła książeczka p. t. „Nowy Testament — 4 Ewangelie w jednej”, opracowana przez O. Aurél. Borkowskiego O. F. M.; tamże wydał wielki entuzjasta Pisma św. inż. Seweryn Grabianka geograficzny przewodnik do poznania życia Jezusa Chrystusa pt.: „Drogi Chrystusowe” (1944). Oficjalne tłumaczenie encykliki: „Divino afflante Spiritu” w języku polskim ukazało się w Rzymie (1943 r.) w opracowaniu X. Semkowskiego T. J.

W Anglii. X. Stanisław Bross postarał się o przedruk całego Pisma św. w tłumaczeniu X. Wujka, według przedwojennego wydania XX. Jezuitów w Krakowie. Stary Testament mieści się w trzech tomach in 8°, Nowy zaś w jednym tomie in 16° (Londyn 1946).

W Ameryce w Detroit w r. 1947 wyszedł rymowany przekład psalmów z nowego Psalterza i pieśni brewiarzowych w tłumaczeniu X. Tymczaka. W Washingtonie wychodzi kwartalnik Komisarjatu Ziemi św. p. t. „Kalendarz Krzyżowca”, przeznaczony dla Polaków w Ameryce.

Także w czasopiśmie bibliści polscy umieszczali swoje prace, z których wymienimy tylko ważniejsze: X. Piotr Stach kreśli nam dwie sylwetki pisarzy biblijnych. W Ateneum Kapłańskim pisze artykuł p. t. „Arcybiskupa Teodorowicza działalność na polu biblijnym” oraz w „Homo Dei” „X. Smoroński jako bibliści”. O znaczeniu encykliki Piusa XII „Divino afflante Spiritu” dla studium biblijnego i o Nowym Psalterzu zabrał głos w Aten. Kapłańskim X. Eug. Dąbrowski. Uwagi co do Psalterza podał w tymże czasopiśmie O. Styś T. J., doc. K. U. L.; w Ateneum Kapł. drukuje swoją pracę habilitacyjną o Dekalogu X. Stanisław Łach, prof. Seminarium Duch. w Tarnowie. X. Gronkowski w „Wiadomościach Duszpasterskich” w Poznaniu podaje kilka uwag o stworzeniu świata i człowieka, tamże X. Smereka zamieszcza artykuły poruszające kwestię wydania i czytania Pisma św. Poza

tych w różnych czasopismach ukazywały się artykuły lub recenzje X. Józefa Kruszyńskiego, O. Prokulskiego T. J., X. J. Jelity, X. Seweryna Kowalskiego, O. Winiarskiego C. SS. R., X. J. Makary, X. B. Jamkowskiego i X. Stenzla.

A teraz przejdźmy z kolei do wykładów i referatów. Na Zjeździe Orientalistów, który się odbył w gmachu Polskiej Akademii Umiejętności w r. 1947 w Krakowie, wygłosili referaty X. Jelito „O nazwie miasta Niniwe”, X. Gronkowski o „Chorytach w Biblii” i X. Klawek „Nowe koniektury w psalmie Miserere”. W Polskiej Akad. Umiej. na posiedzeniach Komisji Orientalnej X. Klawek referował pracę p. t. „Nowa interpretacja Psalmu 110” (w r. 1946) i „Etymologia Imienia Marii” (1948 r.). Na posiedzeniu Krakowskiego Towarzystwa Teologicznego wygłoszono następujące referaty: o „Całunie Turyńskim” X. Gronkowski z Gniezna; o „Charakterystyce nowego Psalterza” X. Klawek; „Pogląd na literaturę biblijną w czasie wojny” O. Gliński O. P. W Komisji Teologicznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauki, X. Kłonecki referował swą pracę doktorską „Gody Syna Królewskiego i Wieczera Wielka tożsamość czy podobieństwo?”

Towarzystwo Naukowe K. U. L. zorganizowało szereg wykładów publicznych z ożywioną dyskusją, wśród których i biblijne tematy były poruszone. Ks. Słomkowski miał odczyt na temat: „Pochodzenie człowieka w świetle teorii ewolucji i w świetle nauki Kościoła Katolickiego”. Ks. Styś T. J.: „Biblijne ujęcie stworzenia świata wobec nauki”, Ks. A. Tymczak: „Pierwiastek religijny i narodowy w Psalmach” i Ks. E. Bulanda T. J.: „Kult Bogini Matki w kulturach prehistorii i etnologii, a cześć Matki Bożej w chrześcijaństwie”. Wykłady te wydano drukiem.

Wdzięczni jesteśmy Redakcji „Tygodnika Powszechnego”, za poświęcenie dwóch numerów (Rok III, 1947, nr 9, 10) zagadnieniu transformizmu, gdzie pomieszczono artykuły naszych uczonych, jak: ś. p. Ks. Konstantego Michalskiego, prof. Czekanowskiego, Ks. Klawka, Ks. Słomkowskiego i prof. Grodzińskiego.

Na Wydziałach Teologicznych naszych Uniwersytetów zaszły pewne zmiany w obsadzeniu katedr biblijnych. Na Uniw. Jagiellońskim, który w tym roku obchodzi 550-lecie swego istnienia, katedrę St. Testamentu po śp. Ks. Archutowskim objął Ks. Klawek, były prof. U. J. K., Ks. Seweryn Kowalski został prof. nadzw. Nowego Testamentu w Warszawie, Ks. Jelito, doc. U. J., objął wykłady Pisma św. w Seminarium Duch. we Wrocławiu.

Habilitacji dokonało trzech biblistów: na Uniw. Jag. Ks. Stanisław Łach po przedłożeniu pracy o „Dekalogu”; Ks. Czesław Jakubiec na Uniw. Warszawskim na podstawie pracy „Studia nad początkiem Izraela” i Ks. Styś na Uniw. Lubelskim, przedkładając pracę o „Proroku Jeremiaszu”. Na podstawie prac z Pisma św. uzyskali doktoraty na U. J.: O. Gliński O. P. i Ks. F. Kłonecki; pierwszy napisał pracę doktorską pt. „Terminologia bojaźni Bożej w St. Testamencie”, drugi „Gody Syna Królewskiego (Mat. 22, 2—14) i Wieczera Wielka (Łuk. 14, 16—24) tożsamość czy podobieństwo?”

Wydział teologiczny U. J. zaprowadził obowiązkowo dla doktorantów z Pisma św. wykłady języka akkadyjskiego z obowiązującym egzaminem przy rygorozum.

Celem ożywienia ruchu biblijnego odbyła się (15. I. 1947 r.) osobna konferencja XX. Rektorów Seminariorów w Krakowie pod przewodnictwem Ks. Dziekana Klawka, poświęcona zagadnieniom studium i czytania Pisma świętego. Na posiedzeniu tym postanowiono:

1. W czasie czytania Pisma św. — przez kwadrans codziennie — alumnii wypisują piękniejsze cytaty do specjalnych zeszytów.
2. Każdy alumn wyuczy się na pamięć piękniejszych i ważniejszych cytat z Pisma św. Szczególnie w czasie wielkich wakacji przyswoją sobie pamięciowo kilka psalmów i niektóre rozdziały z N. Testamentu (np. 6 rozdz. z ewangelii św. Jana, 15 rozdz. z pierwszego listu do Koryntian i inne).
3. Alumnii zakładają w miarę możności kółka Stowarzyszenia św. Hieronima, względnie sekcje Koła Bibliistów.
4. Od czasu do czasu urządza się akademie biblijne z deklamacjami tekstów Pisma św.
5. Kilka razy do roku urządza się wyświetlanie obrazów biblijnych, których wypożycza Komisariat Ziemi św. (OO. Reformacji).
6. Każde Seminarium prenumeruje „Verbum Domini“, praktyczny miesięcznik biblijny, wydawany przez Instytut Biblijny w Rzymie i wyklada go do użytku kleryków.
7. W sali rekreacyjnej każdego Seminarium powinna wisieć mapa Palestyny, plan Jerozolimy i mapka jeziora Genenezaret.

W myśl tych postanowień w poszczególnych Seminarjach w Krakowie, dzięki życzliwości OO. Reformatorów, którzy posiadają filmy o Ziemi św. — w roku akad. 1946 — 47 urządzono kilka wykładów z wyświetlaniem zdjęć palestyńskich, a w Seminarium biblijnym U. J. odbywały się wyświetlania obrazków archeologicznych (przy pomocy epidiaskopu).

Również wznowiło po wojnie swą działalność Koło Bibliistów na U. J., założone przez Ks. Archutowskiego, które w ub. roku obchodziło 25-lecie swego istnienia. Rocznicę uczczono akademią i wydawnictwem artystycznych pocztówek z cytatami z Pisma św.

Należy jeszcze nadmienić, że celem zachęcenia i przygotowania wiernych do czytania Pisma św. we wszystkich prawie diecezjach w ramach wykładów Instytutu Wyższej Kultury Religijnej i w różnych Stowarzyszeniach wygłoszono szeręg popularnych odczytów na biblijne tematy. Ks. Grylewicz w Katowicach, w Mysłowicach i Częstochowie miał odczyty na temat: „Pismo św. w duszpasterstwie“, „Znaczenie Ewangelii dla katolika“, „Nowy przekład Ewangelii“. Liczne referaty o Piśmie św. przygotował na rok 1947—48 Instytut Kultury Rel. w diecezji tarnowskiej, które wygłosili: Ks. dr Wawrzyniec Gnutek: 1) „Nadprzyrodzony charakter Pisma św.“, 2) „Pismo św. wobec nauki współczesnej“, 3) „Pismo św. w najstarszych rękopisach“, 4) „Czy każdy może wyjaśniać Pismo“; — Ks. doc. St. Łach: 5) „Prawdziwi a fałszywi prorocy“, 6) „Prorocy zwiastunami Królestwa Chrystusowego“, 7) „Chrystus w wizjach Proroków“, 8) „Prorocy a czasy dzisiejsze“; — Ks. miąg. Wł. Lesiak: 9) „Ewangelia Chrystusowa a ustne nauczanie w pierwotnym Kościele“, 10) „Ewangelia Chrystusowa a pisane ewangelie“ 11) „Trzy najstarsze Ewangelie“ i 12) „Ewangelia św. Jana“.

Tematami z dziedziny Biblii żywo zajmuje się również młodzież akademicka, która na swych zebraniach, jak przed wojną tak i teraz, chętnie czyta i wyjaśnia teksty Pisma św. Niektóre kółka wprowadziły do swych wewnętrznych (litografowanych) pism osobny dział, gdzie pod rubryką: „Co mi daje lektura Pisma św.” notują swe myśli i refleksje w związku z przeczytanym czy przemyślanym tekstem.

Ks. Władysław Smereka.

WYJAŚNIENIE KOMISJI BIBLIJNEJ W SPRAWIE UŻYWANIA NOWEGO PRZEKŁADU PSALMÓW

Na zapytanie, czy nowy przekład Psalterza, dozwolony do posługiwania się nim przy odmawianiu brewiarza, może być również używany przy odmawianiu i śpiewaniu innych modlitw i ceremonij. Ojciec św. Pius XII orzekł na audiencji udzielonej Sekretarzowi Pap. Komisji Biblijnej O. J-M Vosté O. P. w dniu 22. X. 1947, że nowego przekładu można używać we wszystkich modlitwach liturgicznych i pozaliturgicznych, pod warunkiem, że będą to Psalmi całe i śpiewane, względnie odmawiane, poza Mszą św. (A. A. S. 39/1947/508).

Odpowiedź ta zatem dozwala na korzystanie z nowego Psalterza przy odmawianiu i śpiewaniu wszystkich modlitw liturgicznych czyli zatwierdzonych do odmawiania imieniem Kościoła, np. błogosławieństwo dzwonów, pogrzebie, jak i pozaliturgicznych, np. dziękczynienie kapłańskie po Mszy świętej, Officium parvum B. M. V. (przynajmniej wedle niektórych autorów nie jest ono modlitwą liturgiczną). Żąda jednak, by psalmy, o których mowa, były pełne, nie tylko ograniczone do kilku wersetów, jak to ma miejsce, jeśli idzie o modlitwy liturgiczne, w rozmaitych błogosławieństwach (np. masza). Przypuszczać jednak można, że dozwolonym jest użycie nawet części Psalmu 118 w nowym przekładzie, o ile te części odpowiadają podziałom, stosowanym w godzinach mniejszych kanonicznych, a to z tego względu, że każda z części jest liczona za odrębny Psalm.

Psalmy, złożone ze Mszą św., ale w jej wewnętrzny skład nie wchodzące, np. Ps. 69 po litanii do W.W. Świętych, w Dni Krzyżowe, mogą być odmawiane wedle nowego tłumaczenia.

Natomiast nie można zamienić tekstu starego psalmów na nowy we Mszy św. nie tylko we wszystkich Introitach — gdyż zawierają zaledwie kilka wierszy, — czy innych częściach zmiennych, ani też w Lavabo, gdyż nie tworzy całości, lecz również w Traktus I niedzieli Postu (Ps. 90), choć psalm ten jest cały.

Wszelkie zatem zbyt pochopne tłumaczenia mszaliików dla wiernych na języki ojczyste z zastosowaniem nowego przekładu psalmów jest nie na miejscu. Tłumaczenie takie nie będzie odpowiadało życzeniom Ojca św.